

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ САМОРЕГУЛЯЦІЇ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ В УМОВАХ МОДЕРНІЗАЦІЇ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ

Бородіна О. С., Лайчук А. М., Шевченко О. С.

Житомирський державний університет імені Івана Франка

Актуальність теми дослідження. Сучасні трансформаційні процеси у системі вищої освіти України, зумовлені євроінтеграційними орієнтирами, реформуванням освітніх стандартів та зростанням вимог до якості підготовки педагогічних кадрів, актуалізують проблему формування професійно значущих особистісних якостей майбутніх учителів. Особливе місце у цьому контексті посідає професійна саморегуляція як інтегративна здатність особистості свідомо керувати власною діяльністю, психоемоційним станом та поведінкою відповідно до вимог професійної діяльності.

Для майбутніх учителів фізичного виховання проблема професійної саморегуляції набуває особливої значущості, оскільки їхня професійна діяльність поєднує високі фізичні навантаження, емоційну напруженість, відповідальність за здоров'я здобувачів освіти та необхідність оперативного педагогічного реагування в умовах динамічного освітнього середовища. Це зумовлює потребу у цілеспрямованому формуванні здатності до самоконтролю, самоуправління та професійної стійкості ще на етапі фахової підготовки у ЗВО.

Аналіз літературних джерел. У сучасних психолого-педагогічних дослідженнях феномен саморегуляції розглядається як базовий механізм професійного становлення фахівця, що забезпечує ефективність діяльності, стійкість до стресових чинників та здатність до професійного саморозвитку. У працях вітчизняних і зарубіжних науковців висвітлюються когнітивні, емоційно-вольові та поведінкові аспекти саморегуляції [2–4].

Водночас аналіз наукових джерел засвідчує, що проблема цілеспрямованого формування професійної саморегуляції у процесі фахової підготовки майбутніх учителів фізичного виховання залишається недостатньо

розробленою. Наявні дослідження здебільшого зосереджені на фізичній підготовленості студентів, методиці викладання рухових дій та розвитку професійних компетентностей, тоді як саморегуляція розглядається фрагментарно, без урахування специфіки педагогічної діяльності у сфері фізичного виховання.

Мета дослідження полягає у теоретичному обґрунтуванні змісту та педагогічних умов формування професійної саморегуляції майбутніх учителів фізичного виховання в умовах модернізації вищої освіти України.

Результати дослідження. Професійна саморегуляція майбутнього вчителя фізичного виховання є багатовимірним утворенням, що поєднує здатність до цілепокладання, планування, контролю та корекції педагогічної діяльності, а також управління емоційним і фізичним станом у процесі професійної взаємодії. Вона формується під впливом освітнього середовища ЗВО та залежить від організації фізкультурно-освітньої підготовки.

Фізичне виховання у структурі професійної підготовки майбутніх учителів виконує не лише оздоровчу чи прикладну функцію, а й виступає засобом розвитку вольових якостей, стресостійкості, самодисципліни та рефлексивних умінь. Систематичне залучення студентів до фізкультурно-спортивної діяльності сприяє усвідомленню власних можливостей, формуванню навичок самоконтролю та відповідального ставлення до професійної діяльності [1–5].

Визначено наступні педагогічні умови ефективного формування професійної саморегуляції майбутніх учителів фізичного виховання: цілеспрямована інтеграція психолого-педагогічного змісту у фахові дисципліни з урахуванням специфіки майбутньої педагогічної діяльності; систематичне використання рефлексивних, тренінгових та інтерактивних методів навчання; створення в освітньому процесі ситуацій педагогічного вибору, відповідальності та прийняття рішень у змодельованих професійних умовах; орієнтація освітнього процесу на компетентнісний і особистісно орієнтований підходи; забезпечення здоров'язбережувального освітнього середовища; поєднання теоретичної підготовки з практико-орієнтованими формами навчання (педагогічною практикою, фізкультурно-спортивною діяльністю); стимулювання самоосвітньої та рефлексивної діяльності студентів, спрямованої на професійне самовдосконалення.

Висновки. Професійна саморегуляція є важливою складовою професійної готовності майбутніх учителів фізичного виховання та визначальним чинником їхньої ефективної педагогічної діяльності. В умовах модернізації вищої освіти України її формування потребує цілеспрямованого педагогічного впливу, системної організації фізкультурно-освітньої підготовки та інтеграції психолого-педагогічних компонентів у зміст професійної освіти.

Перспективи подальших досліджень полягають у розробці та експериментальній перевірці моделей формування професійної саморегуляції майбутніх учителів фізичного виховання з урахуванням європейських освітніх стандартів і сучасних викликів педагогічної практики.

Список літературних джерел

1. Бородіна О.С., Варивода О.В., Усатенко О.В. Бар'єри та стимули фізичної активності студентської молоді в умовах сучасного освітнього середовища. Актуальні питання здоров'язбереження у координатах сучасних парадигм : зб. наук. пр. Київ : ПВТІ «LAT&K», 2025. С. 126–130.
2. Павленко І.Г. Шляхи та умови формування саморегуляції у професійній діяльності майбутніх учителів. *The world of science and innovation*. London. 2021. P. 629–637.
3. Рухова активність і психологічне здоров'я: педагогічні стратегії підтримки балансу у здобувачів вищої освіти / Бородіна О. С. та ін. Олімпійський та паролімпійський спорт. 2025. № 3. С. 7–11.
4. Фрицюк В.А., Губіна С.І. Професійний саморозвиток як інструмент особистісно-професійного становлення майбутніх учителів фізичної культури. *Modern Information Technologies and Innovation Methodologies of Education in Professional Training Methodology Theory Experience Problems*. 2025. № 76. С. 126–134.
5. Kostiantyn Prontenko, Ihor Bloschynskyi, Grygoriy Griban, Yevgenii Zhukovskyi, Tetiana Yavorska, Pavlo Tkachenko, Dmytro Dzenzeliuk, Nadya Dovgan, Sergiy Bezpaliy, Volodymyr Andreychuk. Formation of Readiness of Future Physical Culture Teachers for Professional Activity. *Universal Journal of Educational Research* 7(9): 1860–1868, 2019.